

Moliere:

TARTUFFE

Moliere se je rodil leta 1622 v Parizu v meščanski družini. Igral je v potujoči gledališki skupini, vendar pa se je leta 1658 vrnil nazaj v Pariz in postal vodja gledališke skupine. Veliko pomoč mu je dajal kralj Ludvik XIV in deloval je na dvoru. Umrl je leta 1673 "na odru".

Pisal je vse vrste iger: klasicistične komedije, ljudske igre in igre za kraljevski dvor. Njegova glavna dela so: Šola za može, Tartuffe, Don Juan, Učene ženske, Namišljeni bolnik, Scapinove zvijače, Skopuh, idr. Vseh iger skupaj je napisal 27.

Vsebina:

V družino Orgonovih se vsili za hišnega prijatelja Tartuffe - mlad mož, na videz zelo moralen in pobožen človek, toda v resnici je prekajen in nevaren svetohlinec. Meščan Orgon in njegova pobožnjaška mati sta vsa prevzeta od navidezno poštenega in pobožnega mladeniča; v njem vidita svetnika. Sprva so tudi ostali prevzet zaradi Tartuffa. Toda Dorina, strežnica Orgonove hčere Marijane, kmalu spozna v njegovi osebi potuhnjena, priliznjena. Tudi ostali to kmalu spoznajo, le Orgon ne in ga vedno bolj časti. Vsi ga prepričujejo o Tartuffovi potuhnenosti, toda Orgon je popolnoma pod njegovim vplivom. Njegova "ljubezen" ga privede celo do tega, da Tartuffu obljubi zakon s svojo edino hčerjo, Marijano. Pri tem pa ga ne ovira niti to, da je Marijana že zaročena z Valerom.

Ubogo dekle je nesrečno, ne ve kaj storiti. Strežnica Dorina, dekle z zdravim razumom in humorjem, sklene pomagati svoji gospodarici. Vse hoče popolnoma prepričati o značaju Tartuffa. Zvabi ga v sobo, kjer je bila - čeprav priletna, pa kljub temu še vedno lepa - Orgonova žena Elmira. Tartuffe in Elmira začneta ljubimkati, medtem pa pred vrati pogovorom prisluškuje Elmirin sin. Ves razburjen odhiti k očetu povedat o sramotnem dejanju in varanju, toda oče ga v svoji veliki veri, da sin laže, nažene od doma ter ga razdedini. Za dediča pa določi Tartuffa.

Končno hoče Orgonu odpreti oči sama Elmira. Posreči se ji, da ga pregovori, naj se skrije pod mizo, v svojo sobo pa zvabi Tartuffa. Le-ta ji zopet začne govoriti o ljubezni. Tartuffe tako pade v past samemu Orgonu, ki se šele tedaj prepriča o Tartuffovem hinavstvu in zlikovstvu. Toda - prepozno! Orgon je bil hišo prepisal na Tartuffa in le-ta zdaj vsem skupaj zagrozi, da jih bo vrgel iz hiše. Toda to še ni vse! Nesrečnemu Orgonu grozi še aretacija zaradi nekih važnih političnih listin, ki mu jih je podtaknil Tartuffe. Ko v hišo stopi policija, se Orgon že vda v usodo, a v zadnjem hipu se vse spreobrne: policija postane pozorna na samega Tartuffa in spozna, da se v njegovi osebi skriva zlikavec, licemer in hinavec.

Komedija se konča s tem, da Tartuffa odvede policija, Orgonov sin se vrne domov in zopet postane dedič, Valer zopet pridobi lepo Orgonovo hčer - Marijano. Zgodba se konča po principu - konec dober, vse dobro. Najlepše pa se pokaže že zelo star izrek: "Laž ima kratke noge!"

Tartuffe:

Tartuffe je mož, ki zelo dobro skriva svojo osebnost, saj se v njem na prvi pogled ne vidi tisto, kar ta človek v resnici je - zlikavec ter zelo podel hinavec. Na videz izgleda urejen, moralen in čisto bogaboječ človek, zato mu naivni Orgon ter njegova družina skoraj popolnoma nasedejo. Tartuffe je eden izmed mnogih ljudi, ki živijo srečno na račun drugih - torej zelo hinavsko in zlikavo. Njegov značaj se zelo dobro pozna v besedah, ki jih izreče strežnica Dorina: "Ta prihajač - kako se nam je vrnil, da preko vseh vzdiguje že glavo; ta plaščar, ki je bos prišel, razcapan kot strašilo za v proso, zdaj v hiši je edini gospodar, po volji ni mu več nobena stvar. Vi gledate v njem pravega svetnika, a v zakup je hinavščina velika. On in Lavrenc, njegov sluga, potuhnjenca oba..."

Orgon:

Zelo naiven mož, ki je (do prihoda Tartuffa) glava srečne in urejene družine. Zaradi njegove naivnosti ga Tartuffe, prav tako kot še veliko drugih, vleče za nos in ga spravi že čisto na konec, saj mu skorajda odvzame vse premoženje, ženo, njega samega pa naredi kriminalca.

Dorina:

Dorina je naravno, zabavno dekle, z izrednim razumom. Ona je bila pravzaprav tista, ki je prva razkrila Marijani, Elmiri in njenemu sinu, pravi obraz Tartuffa. Dorina pa je drugače strežnica Marijani.

Prvo inačico te komedije je Moliere napisal v začetku leta 1664. Na oderske deske je prišla 12. maja 1664 v Versaillesu. Igra je imela le tri dejanja (sedaj jih ima pet), njene podrobne vsebine pa ne poznamo, vemo pa, da je bila igra takoj prepovedana. Že nekaj dni pred uprizoritvijo je Družba svetega zakramenta (tajna zveza za katoliško propagando) sklenila, da je na vsak način treba pri kralju doseči prepoved igre, saj naj bi posredno žalila boga in cerkev. Pariški nadškof Perefixe je pritiskal na kralja Ludvika XIV., ki je moral igro prepovedati, kljub temu, da je bil Moliere njegov ljubljenec. Župnik P. Boullé je proti Molieru in njegovemu Tartuffu napisal celo sramotilni spis. V njem razglša Moliera kot posebljenega hudiča in Tartuffa za zlodjevo delo. Dne 25.9.1664 so ga smeli zasebno uprizoriti za kraljevega brata, 29.11. 1664 pa na nekem gradu, prav tako za izbrano višjo (plemiško) družbo. Igra jih je zelo zabavala. Tako je imel Moliere veliko dela, muk in prepirov zaradi Tartuffa. Verjetno je zato tudi Tartuffe še danes njegovo najbolj znano delo.

Molierove komedije imajo namen prikazovati človeške napake na splošno. V Tartuffu Moliere kritizira predvsem svetohlinstvo. V komediji je precej elementov farse, to je komedija, ki posredno kaže na napete odnose med cerkvijo in državo. Način prikazovanja pobožnosti oseb (Orgon, Pernellova in tudi Tartuffe) je nesporno osmešena, saj je hitro zaznati, da je vsa pobožnost pri vseh treh le navidezna, pri Tartuffu je pobožnost celo sredstvo manipulacije, pri Orgonu in Pernellovi pa gre predvsem za pretirano spoštovanje prvil, gre za pomanjkanje smisla za pravo mero. Poudariti je potrebno, da Moliere v Tartuffu ne zanika vere, osoja le pretirano in ozko pobožništvo.

Lahko bi zaključili, da je Tartuffe komedija, ki jo lahko aktualiziramo v vsakem času. Velika izigravanja v poslovnem svetu, znanstvene in umetniške goljufije in ponaredki so običajne dnevne novice današnjega časa. Torej, osebe kot je Tartuffe, lahko tudi danes srečamo na vsakem koraku. Komedija Tartuffe je ogledalo v katerem lahko vedno zagledamo sami sebe. Vprašanje je le, kaj v resnici smo: Tartuffe ali Orgon, mačka ali miš, ali kar oboje. Kako je koristno, če nam uspe ohraniti Dorinino zdravo pamet.